

Súd: Krajský súd Košice
Spisová značka: 1Co/380/2017
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7507203533
Dátum vydania rozhodnutia: 31. 10. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Adriana Murínová
ECLI: ECLI:SK:KSKE:2018:7507203533.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Adriany Murínovej a sudcov JUDr. Ladislava Cakociho a JUDr. Petra Tutka v spore žalobcov: 1/ V. H., nar. X.X.XXXX, bytom E. XXX/XX, XXX XX O. K. E. - S. I., zastúpeného JUDr. Rastislavom Lenártom, advokátom AK so sídlom v Košiciach, Pollova 32, 2/ D. H., nar. XX.X.XXXX, bytom Z. Š. Č.. X, XXX XX S., proti žalovaným: 1/ Mesto Košice, tr. SNP č. 48/A, Košice, 2/ Slovenská republika, v mene ktorej koná Slovenský pozemkový fond, Búdkova 36, Bratislava, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, o odvolaní žalobcu a žalovaného v 2. rade proti rozsudku Okresného súdu Košice - okolie zo dňa 24. februára 2017 č.k. 15C/87/2007 - 323 takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e rozsudok vo výroku o zamietnutí žaloby.

Z r u š u j e rozsudok vo výroku o trovách konania a vec v rozsahu zrušenia vracia súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

1. Okresný súd Košice - okolie (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „súd“) napadnutým rozsudkom zamietol žalobu, ktorou žalobca žiadal, aby súd určil, že: a/ parcela č. XX/X, k.ú. H. J. E., o výmere 633 m², trvalé trávne porasty, vytvorená geometrickým plánom č. 173/2007 zo dňa 17.7.2007 z pôvodných parciel H.-D. Č.. XXX, XXX, XXX/X, XXX/X, XXX/X, zapísaných na LV č. XXXX H..Ú.. H. J. E., b/ parcela č. XXXX/X o výmere 148 m² - lesné pozemky, vytvorená geometrickým plánom č. 173/2007 zo dňa 17.7.2007, ktorá je zapísaná na LV č. XXXX k.ú. H. J. E., patria do dedičstva po nebohej S. H., nar. X.X.XXXX, zomrelej dňa X.X.XXXX a nebohom P. H., nar. X.XX.XXXX, zomrelom dňa XX.X.XXXX. Zároveň rozhodol, že náhradu trov konania stranám sporu nepriznáva.

2. Rozhodol tak potom, ako rozsudok súdu zo dňa 24.4.2013 Krajský súd v Košiciach uznesením zo dňa 19.12.2014 č.k. 4Co/196/2013-275 zrušil a po vrátení veci v súlade s pokynom odvolacieho súdu odstránil procesné nedostatky a uznesením zastavil konanie voči pôvodnej žalobkyni v 3. rade M. S., G. Č.. XX, ktorá v priebehu sporu zomrela s tým, že dedičské konanie po poručiťelke, vedené na Okresnom súde v Brezne pod sp. zn. 4D/308/2012, bolo zastavené z dôvodu nemajetnosti poručiťelky a pripustil zmenu žaloby.

3. V odôvodnení poukázal na tvrdenie žalobcu, že žalobca, resp. právny predchodca žalobcov označené nehnuteľnosti vydržali, nakoľko „od 24.5.1961 dostal otec žalobcov povolenie na stavbu, na mieste, kde stojí rodičovský dom, spodná časť parcely slúži práve na prístupovú cestu, ktorá je jedinou prístupovou cestou k domu, tento nadobudli jeho rodičia od Y. J. a časť parcely, ktorá je nad pozemkom, obrátili sa na lesnú správu a podľa jeho názoru dali všetky veci do poriadku. Na lesnom závode povedali otcovi žalobcu, aby napísal zmluvu, keďže to užíva 21 rokov, to žalobcovi povedal jeho nebohý otec.

Žalobca nevie, akým spôsobom má preukázať skutočnosti, o ktorých má vedomosti od svojho nebohého otca a ani to, čo sa týka dobromyseľnosti držby. Má za to, že on a jeho rodičia nie desať, ale 53 rokov užívali predmetnú nehnuteľnosť, a preto si chce dať do poriadku tieto vlastnícke vzťahy.“ Dodal, že žalobca predložil pokladničný doklad, ktorý bol pripojený k žiadosti o zriadenie práva osobného užívania zo strany otca žalobcu, ktorú doručil Východoslovenským štátnym lesom, avšak uvedené doklady Východoslovenské štátne lesy nemajú, žalobca žiadne ďalšie dôkazy nemá, ako i že vo svojej výpovedi žalobca uviedol, že „predmetnú nehnuteľnosť už predal, avšak novému majiteľovi žalobca sľúbil, že nehnuteľnosti vysporiada, keďže sa jednalo o vydržanie a on sám tieto nehnuteľnosti užíva 55 rokov, bez toho, aby si niekto niečo vyžadoval, resp. namietal užívanie“.

4. Súd prvej inštancie poukázal v odôvodnení rozsudku i na obranu žalovaných, ktorí žiadali žalobu zamietnuť argumentujúc, že žalobcovia a ani ich právny predchodcovia neboli pri vydržaní dobromyseľní, a teda nesplnili podmienky pre vydržanie označených nehnuteľností.

5. Pri rozhodovaní vychádzal súd zo zistenia, že rodičia žalobcu na základe kúpnej zmluvy zo dňa 28.4.1961, zapísanej pod J. XXX/XX, odkúpili od Z. H. nehnuteľnosti vo veľkosti jeho podielov v k.ú. H. J. E., pzkv. č. XXX G. M., V. F., K. Č.. X3 pod G., XX ako stavebný pozemok. Predmetná parcela č. XX bola používaná ako roľa. Na základe žiadosti P. H. vydal Odbor výstavby a vodného hospodárstva ONV v Košiciach rozhodnutie, ktorým povolil stavbu v obci O. K. E., H..Ú.. H., na pozemku parcely č. XXX, XXX, XXX, XXX M. XXX za účelom výstavby domu. Rozhodnutím ONV v Košiciach zo dňa 24.5.1961 č. KOV-24/5-1961 bola stavba povolená a následne bol postavený rodinný dom, v ktorom sa narodil žalobca a jeho súrodenci. Z tvrdenia žalobcu súd tiež zistil, že pozemok - parcelu č. XX/X (vytvorenú z parciel H.-D. Č.. XXX, XXX,XXX/X, XXX/X a XXX/X), pôvodne na mpč. XX v pzkv. č. XX, mal odkúpiť otec žalobcov niekedy v roku 1968 ako roľu na S. o výmere 655 m2 od Y. J.. Na tomto mieste súd prvej inštancie konštatoval, že žalobca dôkazom ohľadom kúpy tejto parcely nedisponoval, a preto doplnil dokazovanie dopytom v archíve Okresného súdu Košice - okolie i v štátnom archíve, na zistenie existencie tvrdenej kúpnopredajnej zmluvy medzi účastníkmi zmluvy S. H., P. H. M. Y. J., na čo bolo súdu oznámené, že zmluvy nie sú ani v štátnom archíve a ani v archíve súdu.

6. Ďalej súd konštatoval, že žalobný nárok v časti o určenie, že parcela č. XXX/X, k.ú. H., patrí do dedičstva po jeho rodičoch, preukazoval žalobca žiadosťou právneho predchodcu o zriadenie práva osobného užívania, adresovanou jeho právnym predchodcom dňa 21.6.1985 Východoslovenským štátnym lesom a tvrdením, že právny predchodca žiadosťou požiadal o pridelenie označenej parcely do osobného užívania s odôvodnením, že predmetnú parcelu užíva 21 rokov, avšak v žiadosti o zriadenie práva osobného užívania (č.l. 25 súdneho spisu) je uvedené, že „svah je ako súčasť dvora a prístupová cesta, a preto ju dňa 23.5.1964 odkúpil ako urbariát od JRD v Družstevnej pri Hornáde“ (pokladničný doklad č. 702 648). V tomto smere súd zistil, že predmetná parcela č. XXX/X v pozemnoknižnej vložke ako „urbariát družstva“ nikdy nebola evidovaná a toho času je táto parcela evidovaná na LV č. XXXX ako parcela č. XXXX/X, k.ú. H. J. E., o celkovej výmere 55.898 m2, ktorú nadobudla žalovaná v 1. rade na základe zákona o majetku obcí, kde odovzdávajúcim boli Štátne lesy SR, š.p.. Z výpovedí svedkov H. V., S. H. M. S. E. prvoinštančný súd zistil, že rodičia žalobcu si pozemok ohradili a označené pozemky užívali nepretržite, odkedy tam prišli žalobcovi rodičia bývať. Dodal, že žalobcovia síce v spore predložili aj geometrický plán č. XXX-XXXX-XXXX/XX zo dňa 22.8.1984 za účelom rozdelenia parciel č. XXX/X M. XX, a teda za účelom majetkoprávneho vysporiadania, ale tento geometrický plán nebol v katastri nehnuteľností takýmto spôsobom zapísaný.

7. Citujúc znenie § 470 ods. 1 a čl. 8 CSP, súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 135a ods. 1, 2 a 3 zákona č. 40/1964 Zb., v znení novely vykonanej zákonom č. 131/1981 Zb. účinné od 1.4.1983, podľa prechodného ustanovenia § 507a ods. 3 Občianskeho zákonníka k úpravám účinným od 1.4.1983. Ako predbežnú otázku posudzoval splnenie podmienok pre vydržanie vlastníckeho práva k označeným nehnuteľnostiam, vrátane toho, či žalobcovia, resp. právni predchodcovia žalobcov boli pri vstupe do držby dobromyseľní, a to so zreteľom na to, že dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať aj k okolnostiam, za ktorých vôbec mohlo takéto právo vzniknúť, teda hlavne k právnemu dôvodu (titulu), ktorý by mohol mať za následok vznik tvrdeného práva. Konštatoval, že pokiaľ v prejednávanej veci takýmto titulom podľa žalobcov mala byť „kúpna zmluva, ktorá bola uzatvorená v roku 1984“, ktorej existenciu žalobcovia ; dodatočným šetrením v Štátnom archíve Košice ako i na Okresnom súde Košice - okolie nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by potvrdzovali tvrdenia žalobcu o uzavretí tvrdenej kúpnopredajnej zmluvy. Vychádzajúc zo zistenia, že Y. J. v pozemnoknižnej vložke, v ktorej je evidovaná

parcela č. 75/2, nebola vedená ako vlastníčka, uviedol, že nikto nemôže preniesť na druhú osobu viac práv, ako má on sám.

8. Ďalej dôvodil, že pokiaľ podľa tvrdenia žalobcov k parcele č. XXX/X, k.ú. H. J. E., t.č. parcela U.-J. Č..XXXX/X o výmere 55898 m², zapísaná na LV č. XXXX, k.ú. H. J. E., titulom pre vstup do držby právneho predchodcu žalobcov mala byť skutočnosť, že právny predchodca žalobcov sa obrátil svojou žiadosťou o zriadenie práva osobného užívania, ktorú adresoval dňa 21.4.1985 Východoslovenským štátnym lesom, pričom v žiadosti žiadal o pridelenie tejto parcely do osobného užívania z dôvodu, že tento svah je súčasť dvora a prístupová cesta s tým, že predmetnú parcelu užíva 21 rokov, v tejto žiadosti (č.l. 25 súdneho spisu) právny predchodca žalobcov len uviedol, že tento svah je ako súčasť dvora a prístupová cesta, preto „ju 23.5.1964 odkúpil ako urbariát od JRD v O. K. E. (súčasť - pokladničný doklad č. 702648)“, avšak súd zistil, že predmetná parcela nikdy nebola evidovaná v pozemnoknižnej vložke ako urbariát družstva, dňa 1.4.1985 právny predchodca žalobcov podal žiadosť o zaevidovanie parcely lesnému závodu a o overenie údajov na parcele č. XXX, XXX/X (č.l. 7 súdneho spisu) s odôvodnením, že „z geometrického plánu sa dozvedel, že aj tzv. urbariát prináleží lesnému závodu“. Súd prvej inštancie v tejto súvislosti doplnil dokazovanie, obrátil na Lesy SR, š.p. Košice a na Štátny archív Košice a zistil, že takáto žiadosť, resp. odpoveď štátneho podniku sa nenachádza s tým, že je možné, že tieto registratúrne záznamy bez trvalej dokumentárnej hodnoty boli vyradené po uplynutí lehoty ich uloženia. Z uvedeného súd prvej inštancie uzavrel, že v spore sa nepodarilo zistiť, či, a ani čo, právny predchodca žalobcov odkúpil od JRD v Družstevnej pri Hornáde. Dodal, že pokladničný blok mohol byť len podkladom, ktorým právny predchodca žalobcov zaplatil poplatok za užívanie predmetnej nehnuteľnosti. Poznamenal, že v prípade, ak by lesný závod zriadil k predmetnej parcele č. XXX/X právo osobného užívania, toto právo by bolo zaevidované na liste vlastníctva i v prípade, ak by takáto dohoda o osobnom užívaní uzavretá nebola. Doplnil, že právny predchodca žalobcu sa nemohol stať vlastníkom predmetnej parcely, pretože nemohol vydržať pozemky, ktoré boli vo vlastníctve štátu, navyše samotná skutočnosť, že právny predchodca žalobcov sa ešte v roku 1985 obrátil na Štátne lesy, š.p. s touto žiadosťou, vyvracia tvrdenie žalobcov o dobromyseľnosti držby predmetnej parcely a žiaden iný titul vstupu do držby a iný dôkaz ohľadom vydržania právneho predchodcu žalobcov tejto časti zo strany žalobcov predložený nebol.

9. Z uvedeného súd prvej inštancie vyvodil, že právny predchodca žalobcov a ani žalobcovia nemohli nadobudnúť psychické presvedčenie o tom, že im sporné nehnuteľnosti patria, lebo ich dobromyseľné presvedčenie v danom prípade bolo vylúčené, pretože neexistuje žiaden titul, ktorý by osvedčoval dôvodnosť vstupu žalobcov, resp. ich právneho predchodcu, do držby a samotné faktické nerušené užívanie sporných nehnuteľností tak, ako to tvrdili žalobcovia, bez splnenia aj kumulatívnej podmienky dobromyseľnosti držby, zákon nespája s právnym následkom nadobudnutia vlastníctva k nehnuteľnosti vydržaním. Dodal, že právny predchodca žalobcov i žalobcovia, pri obvyklej opatrnosti, ktorú možno očakávať od každého, museli si byť vedomí, že v spore predložené listinné dôkazy nie sú kúpnu zmluvou, na základe ktorej by mohlo prísť k prevodom vlastníctva nehnuteľností a uzavretie inej kúpnej zmluvy z vykonaného dokazovania nevyplývalo. Zároveň súd poukázal na skutočnosť, že žalobcovia, ani ich právny predchodca nemohol nadobudnúť sporné pozemky ani do osobného vlastníctva, nakoľko v tomto období Občiansky zákonník nepoznal inštitút vydržania a Občiansky zákonník č. 40/1964 v znení účinnom od 1.4.1964 do 31.3.1983 neumožňoval nadobudnutie vlastníckeho práva k veciam vydržaním, pretože takýto nárok založila až novela uskutočnená zákonom č. 131/1985 Zb.. Majúc tak za to, že nebola splnená podmienka dobromyseľnosti vstupu do držby žalobcov, resp. ich právneho predchodcu, a teda nemohlo týmto spôsobom dôjsť k nadobudnutiu vlastníctva k označeným nehnuteľnostiam vydržaním, súd žalobu zamietol.

10. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol s odôvodnením, že aplikoval ustanovenie § 255 ods. 2 CSP.

11. Proti tomuto rozsudku podal včas odvolanie žalobca v 1. rade z odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b), d), e), f), g) a h) CSP. Žiadal zrušiť napadnutý rozsudok a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Namietol, že napadnutý rozsudok súd prvej inštancie vydal predčasne, pretože konanie má vadu spočívajúcu v tom, že v záhlaví rozsudku súd označil žalobcov neúplne, lebo opomenul uviesť identifikačný údaj o dátume ich narodenia. Poukazom na znenie § 129, § 130, § 134 Občianskeho zákonníka, na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 5Cdo/260/2008, sp. zn. 2Cdo/119/2007, žalobca namietol tiež správnosť záveru súdu, že právni predchodcovia žalobcov neboli vo svojej držbe dobromyseľní. Zopakoval, že dňa 24.5.1961 bola rozhodnutím ONV v

Košiciach povolená stavba rodinného domu právneho predchodcu žalobcu, v roku 1968 uzatvorili právni predchodcovia žalobcov N. Y. J. kúpnu zmluvu na odpredaj parcely č. XX/X na S. vo výmere 655 m², otec žalobcov adresoval žiadosť zo dňa 1.4.1985 Východoslovenským štátnym lesom žiadosť „o pridelenie parcely č. EH 706/2 do OSV z dôvodu, že tento svah je súčasťou dvora, preto ho 23.5.1964 odkúpil ako urbáriát od JRD v Družstevnej pri Hornáde /viď pokladničný doklad č. 702648/, kde ku kúpe bol hnaný skutočnosťou, že v spomínanom svahu bol porast trnkových a divých šípok a samozrejme aj s patričnou háveďou“, ako i tým, že „ uvedenú parcelu užíva už 21 rokov, záujmová plocha není vedená v LHP ako lesný pôdny fond“, ďalej, že rodičia žalobcov oplotili v roku 1970 celý pozemok aj s parcelami, o ktorých sa vedie konanie, pretože v dobrej viere ich považovali za ich vlastníctvo a v tejto viere ich nerušene užíval aj žalobca, ktorý v roku 2007 rodičovský dom, ku ktorému viedla cez parcelu 706/2 prístupová cesta, odpredal z dôvodu, že už nedokázal hradiť náklady na jeho chod a údržbu, čo potvrdili podľa žalobcu aj výpovede svedkov H. V., F., S. H. M. S. E.. Žalobca takisto zopakoval, že rodičia žalobcov stále ubezpečovali, že celý pozemok bol riadne odkúpený a vyplatený jednak pani J. ako aj JRD v Družstevnej pri Hornáde, pričom doba, po ktorú žalobcovia spolu s rodičmi užívali aj sporné pozemky bola od roku 1961 do 2007, kedy bola podaná na súde žaloba. Ďalej upozornil, že rímsko-katolícka cirkev, Farnosť Kostofany nebola účastníkom konania a ani súd nevypočul k predmetnej veci žiadneho zástupcu rímsko-katolíckej cirkvi, žalobca preto označil za nedôvodné, že súd v odôvodnení rozsudku uvádza skutočnosti, ktoré „podľa nášho názoru, keďže štát s rímsko-katolíckou cirkvou neuzatvoril žiadnu dohodu o vydaní nehnuteľnosti pre pôvodného vlastníka, táto otázka nemala byť skúmaná z dôvodu, ako sme uviedli, že rímsko-katolícka cirkev nebola účastníkom konania“. Podčiarkol tiež, že právni predchodcovia žalobcov platili od roku 1961 do 2007 aj za predmet konania riadne dane z nehnuteľností, o čom svedčí potvrdenie od starostu obce Družstevná pri Hornáde zo dňa 2.5.2013. Žalobca takisto namietol, že súd prvej inštancie nevykonal navrhované dôkazy (ohliadka na mieste), že vykonané dôkazy nesprávne právne posúdil, a preto porušil procesné práva žalobcov a zásadu rovnosti strán sporu, čo súčasne žalobca považuje „za možný príklad prietahov v konaní, ale aj možný príklad akejsi zaujatosti súdu“. Majúc za to, že jednoznačne bola v spore preukázaná dobromyseľnosť držby právnych predchodcov žalobcov, za absurdný, nepreskúmateľný a v rozpore s právnym a aj faktickým stavom označil žalobca záver prvoinštančného súdu, že žalobcovia a ani ich právny predchodca nemohli nadobudnúť psychické presvedčenie o tom, že im sporné nehnuteľnosti patria.

12. Proti výroku o trovách konania podal včas odvolanie žalovaný v 2. rade z odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. f) a h) CSP s tým, že výrok rozsudku o zamietnutí žaloby označil žalovaný v 2. rade za vecne správny a jediný možný. Odvolaním napadnutý výrok o trovách konania ale označil za zmatečný, založený na nesprávnom právnom posúdení a vyhodnotení dôkazov. V tejto súvislosti žalovaný v 2. rade podčiarkol, že na pojednávaní dňa 26.1.2017 uviedol, že si uplatňuje nárok na náhradu trov konania a súčasne súdu odovzdal písomné vyčíslenie trov konania zo dňa 5.10.2016, ktoré je zožurnalizované v súdnom spise na č.l. 318 a namietol, že nerozumie, prečo mu súd náhradu trov konania nepriznal, lebo svoje rozhodnutie odôvodnil v bode 28 rozsudku len tak, že tak učinil podľa § 255 ods. 2 CSP, podľa ktorého ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo, a to napriek tomu, že v spore mal plný úspech, a teda bolo potrebné aplikovať ustanovenie § 255 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci. Z dôvodov, že rozsudok súdu prvej inštancie je vo výroku o trovách konania zmatečný tak vo výroku, ako aj vo vzťahu k jeho odôvodneniu, navrhol zrušiť rozsudok v tomto jeho výroku a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

13. Žalovaný v 2. rade v písomnom vyjadrení k odvolaniu žalobcu navrhol rozsudok v zamietavom výroku potvrdiť ako vecne správny, majúc za to, že súd správne vyhodnotil, že v merite veci neboli splnené podmienky pre vydržanie. Poukázal pritom na ustálenú súdnu prax, podľa ktorej tvrdenie držiteľa o okolnostiach, že mu vec patrí, musí byť podložené konkrétnymi okolnosťami, z ktorých možno usúdiť, že toto presvedčenie držiteľa bolo po celú vydržaciú dobu dôvodné (R 8/1991), na závery vyslovené v rozhodnutiach Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp.zn. 3Cdo/97/2009, 4Cdo/283/2009, 5Cdo/30/2010, 6MCdo/5/2010, ako i sp. zn. 4Cdo/24/2009, 3Cdo/131/1999, 1Cdo/189/2009, R 49/82, R 65/2003, 3Cdo/222/2010, 1Cdo/183/2009 a rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 260/2011, v otázke okruhu sporových strán v spore o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva. Zopakoval, že pokiaľ sa žalobcovia domáhali požadovaného určenia vo vzťahu k parcele č. XX/X vytvorenej z parciel reg. „E“ č. XXX, XXX,XXX/X, XXX/X M. XXX/X, ktoré predtým tvorili PK parcelu č. XX zapísanú do pkv. č. XX, a to na základe kúpnej zmluvy, ktorú údajne uzatvoril otec žalobcov v roku 1968 s Y. J., svoje tvrdenie nijakým spôsobom nepreukázali. Upozornili, že navyše parcela č.

XX zapísaná v pkv. č. XX bola až do právoplatného rozhodnutia - Výmeru JNV v Košiciach zo dňa 30.12.1949 č. zn. 611-30/12-1949-IX/1, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 21.7.1960, vo vlastníctve Rímskokatolíckej cirkvi (č.d. 1864) a od uvedeného dátumu bola vo vlastníctve Československého štátu. Y. J. nikdy nebola vlastníkom, ani podielovým spoluvlastníkom citovanej parcely, navyše žalobcovia žiadnu kúpnu zmluvu nepredložili.

14. Žalobca v replike na vyjadrenie žalovaného v 2. rade k odvolaniu žalobcu uviedol, že trvá na dôvodoch svojho odvolania. Argumenty a námietky žalovaného v 2. rade označil žalobca za nejasné, pričom niektoré z nich (nedostatok aktívnej a pasívnej vecnej legitímácie) žalovaný v 2. rade predniesol až vo vyjadrení v odvolacom konaní.

15. Žalovaný v 1. rade vo odvolacom konaní nevyužil svoje právo vyjadriť sa k podaným odvolaniam.

16. Krajský súd v Košiciach (§ 34 zák. č. 160/20015 Z.z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“) prejednal odvolanie žalobcu ako podané včas oprávnenou osobou proti rozhodnutiu, proti ktorému odvolanie je prípustné bez nariadenia odvolacieho pojednávania v zmysle § 385 ods. 1 CSP a contrario v rozsahu danom § 379 a § 380 CSP a z hľadísk žalobcom uplatnených odvolacích dôvodov a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu je neopodstatnené. Žalobcom uplatnené odvolacie dôvody nie sú v posudzovanom spore naplnené. Neboli zistené ani iné vady v zmysle § 365 ods. 1 písm. a), b) a c) CSP, ktoré by mali za následok nesprávne rozhodnutie v spore, ku ktorým odvolací súd je povinný prihliadať z úradnej povinnosti.

17. Vecne správne a zákonu zodpovedajúce sú aj dôvody napadnutého rozsudku vo veci samej, s ktorými sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožňuje a v podrobnostiach na ne odkazuje.

18. Žalobca vo svojom odvolaní v podstate argumentuje skutočnosťami uvádzanými už v priebehu konania na súde prvej inštancie, s ktorými sa súd náležite a správne vysporiadal pri rozhodovaní v danom spore a jeho odvolacie námietky nie sú spôsobilé spochybníť vecnú správnosť napadnutého výroku rozsudku o zamietnutí žaloby. K zmene skutkového stavu ani právneho stavu počas odvolanie konania nedošlo. Odvolací súd preto poukazuje na skutkové zistenia a právny normy, ktoré použil súd prvej inštancie, ako i na dôvody rozsudku vo veci samej, s ktorými sa stotožňuje, a preto len na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie v časti, v ktorej súd zamietol žalobu žalobcov, odvolací súd uvádza nasledovné:

19. Odvolací súd ako nedôvodnú hodnotí odvolaciu námietku žalobcu nepreskúmateľnosti, resp. nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia, ktorej dôvodnosť by z podstaty veci bránila prieskumu napadnutého rozsudku z hľadiska ostatných relevantných odvolacích námietok žalobcu vo vzťahu k zamietavému výroku rozsudku. Rozsudok súdu prvej inštancie v tejto jeho napadnutej časti totiž zodpovedá požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP, podľa ktorého v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa žalobca domáhal, aké skutočnosti tvrdil, aké dôkazy označil, aké prostriedky procesného útoku použil, ako sa vo veci vyjadril žalovaný, aké prostriedky procesnej obrany použil, súd jasne a výstižne vysvetlí, ako posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty strán, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, ktoré dôkazy vykonal, z ktorých dôkazov vychádzal, ako ich vyhodnotil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil, prípadne odkáže na ustálenú rozhodovaciu prax. Súd dbá, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

20. Po preskúmaní obsahu spisu a dôvodov napadnutého rozsudku v časti, v ktorej súd zamietol žalobu žalobcov, dospel odvolací súd k záveru, že napadnutému rozsudku v tejto časti nemožno vytknúť nedostatočné zistenie skutkového stavu, ani to, že by súd vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov sporových strán nevyplývajú, že by opomenul niektoré rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo že by v jeho hodnotení dôkazov bol logický rozpor, prípadne že by výsledok jeho hodnotenia dôkazov nezodpovedal tomu, čo malo zistené spôsobom vyplývajúcim z § 192, § 193, § 194 a § 205 CSP, alebo že by súd prvej inštancie na zistený skutkový stav aplikoval nesprávne zákonné ustanovenia, alebo že by použité zákonné ustanovenia nesprávne vyložil, ak súd zamietol žalobu žalobcov o určenie, že označené nehnuteľnosti patria do dedičstva po neb. nebohej S. H., nar. X.X.XXXX, zomrelej dňa X.X.XXXX a nebohom P. H., nar. X.XX.XXXX, zomrelom dňa XX.X.XXXX. Odvolací súd je v zhode so súdom prvej inštancie v jeho

závere, že žalobcovia splnenie podmienok vydržania vlastníckeho práva k označeným nehnuteľnostiam nepreukázali, pričom v danom spore žalobcovia v prvom rade nepreukázali právny titul vstupu do držby označených nehnuteľností a jej dobromyseľnosť.

21. Odvolací súd konštatuje, že preskúmané rozhodnutie nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože súd sa pri výklade a aplikácii zákonných ustanovení neodchýlil od ich znenia, nepoprel ich účel a význam, ak svoj záver o zamietnutí žaloby a vyhodnotenie prostriedkov procesného útoku žalobcov ako neopodstatnenej, založil na úsudku, že žalobcovia neuniesol dôkazné bremeno na svoje tvrdenie o tom, že ich právni predchodcovia nadobudli sporné nehnuteľnosti ich vydržaním.

22. Ako vyplýva z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že žalobca sa s právnym názorom súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti súdneho rozhodnutia (por. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. I.ÚS 188/06). Do práva na spravodlivý súdny proces totiž nepatrí právo sporovej strany, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, s navrhovaním a hodnotením dôkazov (por. napr. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. IV.ÚS 252/04), ani právo strany sporu vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhovaného spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (por. rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. I.ÚS 97/97), resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných predpisov, ktorý predkladá strana sporu (por. rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. II.ÚS 3/97 a sp. zn. II.ÚS 251/03).

23. Pokiaľ žalobca vo svojom odvolaní uplatňuje odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. f) CSP, t.j. že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, tento odvolací dôvod sa týka chyby v zisťovaní skutkového stavu veci súdom prvej inštancie spočívajúcej v tom, že skutkové zistenie, ktoré bolo podkladom pre súdne rozhodnutie je nesprávne, lebo nemá oporu vo vykonanom dokazovaní, pričom medzi chybami skutkového zistenia a chybami právneho posúdenia je úzka vzájomná súvislosť, keďže príčinou nesprávnych (v zmysle nedostatočných) skutkových zistení môže byť chybný právny názor, v dôsledku ktorého súd zisťoval iné skutočnosti, prípadne zisteným skutočnostiam prisudzoval iný právny význam. Skutkové zistenie nezodpovedá vykonaným dôkazom, ak výsledok hodnotenia dôkazov nie je v súlade s § 191 CSP, a to vzhľadom na to, že súd buď vzal do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov alebo prednesov strán sporu nevyplynuli, ani inak nevyšli počas konania najavo, alebo opomenul rozhodujúce skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, alebo vyšli počas konania najavo. Nesprávne sú i také skutkové zistenia, ktoré súd založil na chybnom hodnotení dôkazov. Ide o situáciu, keď je logický rozpor v hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov strán sporu, alebo ktoré vyšli najavo inak z hľadiska závažnosti, dôležitosti, zákonnosti, pravdivosti, eventuálne vierohodnosti, alebo keď výsledok hodnotenia dôkazov nezodpovedá tomu, čo malo byť zistené spôsobom vyplývajúcim z § 191 až § 194 CSP.

24. Z obsahu spisu a odôvodnenia napadnutého rozsudku jednoznačne plynie, že súd prvej inštancie vzal do úvahy iba skutočnosti, ktoré boli vykonanými dôkazmi preukázané, resp. vyšli počas konania najavo a neopomenul žiadnu skutočnosť, ktorá z vykonaných dôkazov vyplynula, resp. vyšla počas konania najavo. Jeho skutkové zistenia nie sú založené na chybnom hodnotení dôkazov, nie je logický rozpor v hodnotení dôkazov, prípadne poznatkov, ktoré vyplynuli z prednesov strán sporu alebo svedeckých výpovedí, alebo ktoré vyšli najavo inak, ak súd zamietol žalobu z dôvodu, že žalobcovia v danom spore neuniesli dôkazné bremeno na svoje tvrdenie, že ich právni predchodcovia nadobudli sporné nehnuteľnosti vydržaním, a preto patria do dedičstva po nich.

25. Ako opodstatnené nemožno vyhodnotiť ani námietky žalobcu smerujúce k nesprávnemu hodnoteniu listinných dôkazov i svedeckých výpovedí vo vzťahu k skutkovým zisteniam a záverom súdu prvej inštancie. Na tomto mieste odvolací súd pripomína, že dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti. Pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (§ 191 ods. 2 CSP).

26. Zo zásady voľného hodnotenia dôkazov vyplýva, že na nesprávnosť hodnotenia dôkazov možno usudzovať len zo spôsobu, akým súd hodnotenie vykonal. Ak v tomto smere nemožno vytknúť súdu žiadne pochybenia, potom nie je možné ani polemizovať so skutkovými závermi, resp. namietať, že súd

mal uveriť inému svedkovi, alebo že niektorý dôkaz nie je pre skutkové zistenie dôležitý, alebo že z vykonaných dôkazov vyplýva iné skutkové zistenie a podobne (por. napr. m.m. rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 18.2.2004 sp.zn. 29Odo/936/2003). Podľa čl. 15 Základných princípov CSP dôkazy a tvrdenia strán sporu totiž hodnotí súd podľa svojej úvahy v súlade s princípmi, na ktorých spočíva tento zákon, pričom žiadny dôkaz nemá predpísanú zákonnú silu. Dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti. Pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (§ 191 ods. 1 CSP).

27. Z obsahu spisu a napadnutého rozsudku plynie, že v tomto smere súdu prvej inštancie žiadne pochybenie vytknúť nemožno. Súdu prvej inštancie nemožno vytýkať, že by vzal pri svojom rozhodovaní do úvahy skutočnosti, ktoré z vykonaných dôkazov nevyplývali, alebo že by naopak opomenul pre rozhodnutie podstatné skutočnosti v spore preukázané. Aj podľa názoru odvolacieho súdu zo žiadneho z vykonaných dôkazov, jednotlivo a ani v ich vzájomnej súvislosti, nemožno urobiť iný záver ako ho učinil súd prvej inštancie.

28. Žalobca vo svojom odvolaní neopodstatnene namieta i to, že rozhodnutie súdu prvej inštancie vo veci samej vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, t.j. odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. h) CSP.

29. Právnym posúdením veci v zmysle vyššie citovaného zákonného ustanovenia je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

30. Po preskúmaní veci odvolací súd dospel k záveru, že právne posúdenie veci prvoinštančným súdom treba považovať za správne.

31. Predpokladom úspešnosti žaloby o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je (určovacie žaloby), sú po procesnej stránke skutočnosti, že strany sporu majú vecnú legitímáciu a že na určení je naliehavý právny záujem. Vecnú legitímáciu v konaní o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, má ten, kto je účastníkom právneho vzťahu alebo práva, o ktoré v konaní ide. Naliehavý právny záujem na určení je daný hlavne tam, kde by sa bez tohoto určenia jeho právne postavenie stalo neistým alebo kde by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu. Ak žalobca navrhuje určenie svojho vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, je na požadovanom určení vždy naliehavý právny záujem, ak má byť súdne rozhodnutie určujúce vlastnícke právo zaznamenané do katastra nehnuteľností a týmto spôsobom dosiahnutý stav súladu (zhody) medzi právnym stavom a stavom zapísaným (evidovaným) v katastri nehnuteľností. Rovnako je daný naliehavý právny záujem i na určení, že vec patrí do dedičstva po poručiťovi.

32. Súd prvej inštancie považoval naliehavý právny záujem za daný, a nespochybňovali ho ani žalovaní. Existencia naliehavého právneho záujmu žalobcov na požadovanom určení v prejednávanej veci nebola spornou. Žalovaní spochybňovali nárok žalobcov na určenie, že označené nehnuteľnosti patria do dedičstva po ich právnych predchodcoch tvrdením, že žalobcovia nepreukázali splnenie podmienok pre vydržanie vlastníckeho práva k označeným nehnuteľnostiam ich právnymi predchodcami.

33. Z odôvodnenia rozsudku plynie, že súd prvej inštancie zamietnutie žaloby založil na závere o neunesení dôkazného bremena žalobcami na tvrdenie, že ich právní predchodcovia nadobudli sporné nehnuteľnosti vydržaním. Tento záver prvoinštančný súd vyvodil v súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu, podľa ktorej dôkazným bremenom sa rozumie procesná zodpovednosť strany sporu za to, že v spore neboli preukázané jeho tvrdenia a z tohto dôvodu muselo byť rozhodnuté o veci samej v jeho neprospech.

34. Pretože v sporovom konaní stoja strany proti sebe a majú opačný záujem na výsledku sporu, povinnosť tvrdenia a dôkazná povinnosť zaťažuje každú zo sporových strán v odlišnom smere. Každá zo strán musí, v závislosti na hypotéze právnej normy, ktorá upravuje sporný právny pomer sporových strán, tvrdiť skutočnosti a označiť dôkazy, na základe ktorých bude môcť súd rozhodnúť v jej prospech

(bremeno tvrdenia a dôkazné bremeno). V zásade platí, že dôkazné bremeno ohľadom určitých skutočností zaťažuje tú stranu sporu, ktorá tieto skutočnosti tvrdí a vyvodzuje z nich pre seba priaznivé právne dôsledky. Strana sporu, ktorá neoznačila dôkazy potrebné na preukázanie svojho tvrdenia, nesie tak prípadné nepriaznivé následky v podobe takého rozhodnutia súdu, ktoré bude vychádzať na skutkového stavu zisteného na základe ostatných vykonaných dôkazov. Rovnaké následky postihujú i tú stranu sporu, ktorá síce navrhla dôkazy o pravdivosti svojich tvrdení, avšak hodnotenie vykonaných dôkazov súdom vyznelo v záver, že dokazovanie nepotvrdilo pravdivosť skutkových tvrdení strany. Zmyslom dôkazného bremena je totiž umožniť súdu rozhodnúť o veci samej i v takých prípadoch, kedy určitá skutočnosť významná podľa hmotného práva pre rozhodnutie o veci nebola buď pre nečinnosť strany sporu v dôsledku nesplnenia povinnosti uloženej strane sporu ust. § 132 ods. 1 CSP alebo vôbec (objektívne vzaté) nemohla byť preukázaná, teda ak výsledky hodnotenia dôkazov neumožňujú súdu prijať záver ani o pravdivosti tejto skutočnosti, ani o tom, že by táto skutočnosť bola nepravdivá. Rovnako v týchto prípadoch (v tzv. dôkaznej núdzi) musí súd rozhodnúť v neprospech tej strany sporu, v ktorého záujme bolo podľa hmotného práva preukázať tvrdenú skutočnosť.

35. V zásade teda platí, že dôkazné bremeno ohľadne určitých skutočností zaťažuje tú stranu sporu, ktorá tieto skutočnosti tvrdí a vyvodzuje z nich pre seba priaznivé právne dôsledky. Ani v tomto smere podľa názoru odvolacieho súdu nemožno pochybenie súdu prvej inštancie vytknúť nemožno.

36. Vydržanie patrí k všeobecným originárnym spôsobom nadobudnutia vlastníckeho práva a pojmovo predstavuje nadobudnutie vlastníckeho práva v dôsledku kvalifikovanej dlhodobej držby oprávnenou osobou, ktorá nie je vlastníkom. Podmienkou vydržania je oprávnená držba spôsobilej veci, trvajúca po zákonom stanovenú vydržaciú dobu. Podľa konštantnej judikatúry oprávnená držba predpokladá, že držiteľ je v dobrej viere, že mu vec alebo právo patrí, a že je v tejto dobrej viere so zreteľom ku všetkým okolnostiam; uvedené podmienky musia byť splnené súčasne. Podľa názoru odvolacieho súdu nemožno prisvedčiť námietke žalobcu v jeho odvolaní, že v prejednávanej veci súd prvej inštancie nesprávne posúdil splnenia jednej z kumulatívnych podmienok držby, ktorou je dobromyseľnosť právnych predchodcov žalobcov pri nastúpení do držby označených nehnuteľností. V okolnostiach prejednávaného prípadu súd prvej inštancie vyvodil správny záver o neunesení dôkazného bremena žalobcami v tomto smere.

37. Podľa § 135a ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. v znení novely vykonanej zákonom č. 131/1981 Zb. účinnnej od 1. apríla 1983 vlastníkom veci, ktorá môže byť predmetom osobného vlastníctva, sa stane občan, ktorý má nepretržite v držbe (§ 132a ods. 1) hnuťelnú vec tri roky a nehnuteľnú vec desať rokov. Obdobne, pokiaľ nie je ustanovené inak, nadobudne občan aj právo zodpovedajúce vecnému bremenu (§ 132a ods. 2).

38. Podľa § 135 ods. 2 citovaného Občianskeho zákonníka, ak ide o pozemok alebo jeho časť, ktorý má občan nepretržite v držbe (§ 132a ods. 1) desať rokov a ku ktorému by sa inak mohlo zriadiť právo osobného užívania (§ 199 ods. 1), nadobúda vlastníctvo k pozemku alebo k jeho časti štát; občan nadobúda právo, aby sa s ním uzavrela dohoda o osobnom užívaní pozemku v rozsahu uvedenom v § 200. Ak výmera pozemku je väčšia než najvyššia prípustná výmera podľa § 200 a ak podľa územného plánu alebo územného rozhodnutia možno prenechať do osobného užívania viac častí tohto pozemku, má občan právo vybrať si len jednu z týchto častí, ku ktorej sa potom ako k samostatnému pozemku dohodou zriadi právo osobného užívania.

39. Podľa § 135a ods. 3 Občianskeho zákonníka takto však nemôže nadobudnúť vec z majetku v socialistickom vlastníctve alebo vec, ku ktorej má socialistická organizácia právo užívania podľa osobitných predpisov. Takto nemožno nadobudnúť ani právo k pozemku, ktorý je v socialistickom vlastníctve alebo ku ktorému má socialistická organizácia právo užívania podľa osobitných predpisov.

40. Podľa prechodného ustanovenia k úpravám účinným od 1. apríla 1983 § 507a ods. 3 Občianskeho zákonníka do času uvedeného v ustanovení § 135a sa započíta aj čas, po ktorý občan alebo jeho právny predchodca mal vec nepretržite v držbe (§ 135a ods. 1) alebo nepretržite vykonával právo zodpovedajúce vecnému bremenu (§ 135a ods. 2) pred 1. aprílom 1983; tento čas sa však neskončí skôr než uplynutím jedného roka od tohto dňa.

41. Vychádzajúc zo žalobcami tvrdenej skutočnosti, že do držby nehnuteľnosti nastúpili ich právni predchodcovia v roku 1968 (ohľadom parcely č. XX/X, k.ú. H. J. E.) a v roku 1964, event. v roku 1985 (ohľadom parcely č. XXX/X, k.ú. H.M. J. E.), bolo potrebným zaoberať sa prejednávanou vecou z hľadiska právnej úpravy vydržania podľa novely Občianskeho zákonníka uskutočnenej zákonom č. 131/1982 Zb., ktorý nadobudol účinnosť 1. apríla 1983. Uvedený postup vyplýva zo skutočnosti, že Občiansky zákonník z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Zb.) nepripúšťal vydržanie ako osobitný spôsob nadobúdania vlastníckeho práva. Možnosť vydržania k hnutelným veciam a niektorým nehnuteľnostiam bola zavedená do nášho právneho poriadku opätovne až novelou z roku 1982. Ustanovenie § 507a ods. 3 Občianskeho zákonníka v znení novely do vydržacej doby uvedenej v § 135a započítava aj dobu, po ktorú občan alebo jeho právny predchodca mal vec nepretržite v držbe (§ 135a ods. 1) alebo nepretržite vykonával právo zodpovedajúce vecnému bremenu (§ 135a ods. 2) pred 1. aprílom 1983. Aktuálnym sa však stalo vydržanie vecí podľa novely až od 1. apríla 1984, pretože aj keď sa započítavajú vydržacie doby, ktoré uplynuli ešte pred účinnosťou novely, neskončia sa tieto doby skôr než uplynutím jedného roku od účinnosti novely Občianskeho zákonníka (§ 507a ods. 3 druhá veta). Spätné pôsobenie novely Občianskeho zákonníka z roku 1982 sa vzťahuje iba na občianskoprávne vzťahy vzniknuté v dobe od 1. apríla 1983. Preto možno aj započítanie vydržacej doby podľa novely vzťahovať iba na dobu od účinnosti Občianskeho zákonníka, t.j. od 1. apríla 1964 do účinnosti novely Občianskeho zákonníka, t.j. od 1. apríla 1983. Z uvedeného vyplýva, že podľa Občianskeho zákonníka v znení zákona č. 131/1982 Zb. nastúpenie do držby spornej nehnuteľnosti bolo prípustné s tým, že predpokladané právne účinky vydržania mali nastať po 1. apríli 1983.

42. Nastúpenie do oprávnenej držby však predpokladalo dobromyseľnosť právnych predchodcov žalobcov o tom, že im sporná nehnuteľnosť patrí.

43. Dobrá viera spočíva v presvedčení držiteľa, že je vlastníkom veci, ktorú drží, alebo subjektom práva, ktoré vykonáva, poprípade že sú dané právne skutočnosti, ktoré majú za následok vznik vykonávaného práva. Dobrá viera je vnútorný, psychický stav držiteľa.

44. Zo zákona vyplýva, že nestačí prostá subjektívna dobrá viera; oprávnený držiteľ musí byť v dobrej viere „so zreteľom ku všetkým okolnostiam“. Posúdenie, či je držiteľ v dobrej viere so zreteľom ku všetkým okolnostiam alebo nie, je treba vždy hodnotiť objektívne a nielen zo subjektívneho hľadiska (osobného presvedčenia) samotného účastníka, a je treba vždy brať do úvahy, či držiteľ pri bežnej (normálnej) opatrnosti, ktorú možno vzhľadom k okolnostiam a povahe daného prípadu po každom požadovať, nemal, resp. nemohol mať po celú vydržaciú dobu dôvodné pochybnosti o tom, že mu vec alebo právo patrí. Oprávnená držba sa teda zakladá na omyle držiteľa, ktorý sa domnieva že je vlastníkom držanej veci alebo subjektom vykonávaného práva. Oprávnená držba sa nemôže zakladať na takom omyle držiteľa, ktorému sa mohol pri normálnej opatrnosti vyhnúť. Je treba zdôrazniť, že ide o opatrnosť normálnu, obvyklú, posudzovanú z objektívneho hľadiska. Omyl držiteľa musí byť ospravedlniteľný. Ospravedlniteľným je omyl, ku ktorému došlo i napriek tomu, že mýliaci sa postupoval s obvyklou mierou opatrnosti, ktorú možno so zreteľom k okolnostiam konkrétneho prípadu po každom požadovať. Pokiaľ omyl presahuje rámec bežného, obvyklého posudzovania vecí, nie je ospravedlniteľný. Držiteľ, ktorý drží vec na základe takého omylu, môže byť sice v dobrej viere, avšak nie „so zreteľom ku všetkým okolnostiam“, a preto nemôže byť držiteľom oprávneným. Ospravedlniteľným omylom môže byť výnimočne aj omyl právny (to, že môže ísť o omyl skutkový, je možné považovať za nepochybné).

45. Podľa odvolacieho súdu súd prvej inštancie vychádzal pri posúdení otázky dobrej viery právnych predchodcov žalobcov o tom, že im sporná nehnuteľnosť patrí, správne v súlade s uvedenými zásadami, z právne významných okolností, ktoré vyšli v konaní najavo, a prihliadol na všetky rozhodujúce skutočnosti vyplývajúce z vykonaného dokazovania, z ktorých bolo možné usúdiť o neoprávnenosti ich držby. Dobrá viera držiteľa sa musí vzťahovať aj k okolnostiam, za ktorých vôbec mohlo vecné právo vzniknúť, teda aj k právnemu dôvodu (titulu), ktorý by mohol mať za následok vznik práva. Z týchto okolností, ktoré prvoinštančný súd v odôvodnení svojho rozsudku podrobne rozviedol (odvolací súd sa s nimi stotožňuje a v podrobnostiach na ne odkazuje), správne vyvodil, že žalobcovia v spore nepreukázali, že ich právni predchodcovia nadobudli vnútorné psychické presvedčenie o tom, že im sporná nehnuteľnosť patrí, pretože vzhľadom ku všetkým okolnostiam bolo vylúčené ich akékoľvek dobromyseľné presvedčenie. Pri posudzovaní existencie presvedčenia žalobcov (ich právnych predchodcov), že im vlastnícke právo k označeným pozemkom patrí, bolo totiž potrebné

tak, ako to správne učinil súd prvej inštancie, prihliadnuť na všetky rozhodujúce okolnosti, za ktorých malo prísť k uzavretiu kúpnej zmluvy s Y. J. vzhľadom k tomu, že práve táto bola žalobcami označená (domnelým) nadobúdacím titulom vo vzťahu k parcele č. XX/X, k.ú. H. J. E., ako i - vo vzťahu k parcele č. XXX/X, k.ú. H. J. E., k uzavretiu kúpnej zmluvy v roku 1964 s JRD v Družstevnej pri Hornáde, event. k uzavretiu dohody o zriadení práva osobného užívania v roku 1985.

46. Z obsahu prehlásenia Y. J. v roku 1968, ktorým potvrdila, že právnenému predchodcovi žalobcu P. H. N. S. odpredala parcelu č. XX/X (XX na S.) o výmere 655 m² (č.l. 20 súdneho spisu), a za stavu, ak žalobcovia kúpnu zmluvu nepredložili a jej existencia nebola preukázaná ani dodatočným šetrením súdu prvej inštancie v Štátnom archíve Košice ako i na Okresnom súde Košice - okolie a súčasne ak Y. J. v pozemnoknižnej vložke, v ktorej je evidovaná parcela č. XX/X, nebola vedená ako vlastníčka, a uzavretie inej kúpnej zmluvy z vykonaného dokazovania nevyplývalo, súd prvej inštancie správne usúdil, že nikto nemôže preniesť na druhú osobu viac práv, ako má on sám a vyvodil i správny záver že právní predchodcovia žalobcov nemohli nadobudnúť vnútorné psychické presvedčenie o vlastníctve označených nehnuteľností, a to vzhľadom ku všetkým okolnostiam a pri normálnej obvyklej opatrnosti, ktorú možno vyžadovať od každého. Vnútorné presvedčenie o nadobudnutí spornej nehnuteľnosti do vlastníctva, vyvodzované žalobcami z nimi predložených listinných dôkazov a svedeckých výpovedí svedkov H. V., F., S. H. M. S.Á. E., nezakladalo u nich (a ich právnych predchodcov) potrebnú dobromyseľnosť tak, ako to správne uzavrel súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku. Vnútorné psychické presvedčenie žalobcov (a ich právnych predchodcov) o nadobudnutí vlastníctva pri vstupe do držby bolo bez právneho významu, t.j. nemohlo spôsobiť dobromyseľnosť o tom, že im sporný pozemok vlastnícky patrí, pretože všetky okolnosti prípadu svedčili o tom, že k č. aj len domnelému prevodu vlastníctva nemohlo dôjsť.

47. Uvedené platí aj vo vzťahu k parcele č. XXX/X, k.ú. H. J. E. ádom, pokiaľ titulom pre vstup do držby právneho predchodcu žalobcov mala byť skutočnosť, že právny predchodca žalobcov sa obrátil svojou žiadosťou o zriadenie práva osobného užívania, ktorú adresoval dňa 21.4.1985 Východoslovenským štátnym lesom, pričom v žiadosti žiadal o pridelenie tejto parcely do osobného užívania z dôvodu, že tento svah je súčasť dvora a prístupová cesta s tým, že predmetnú parcelu užíva 21 rokov, v tejto žiadosti (č.l. 25 súdneho spisu) právny predchodca žalobcov len uviedol, že tento svah je ako súčasť dvora a prístupová cesta, preto „ju 23.5.1964 odkúpil ako urbariát od JRD v Družstevnej pri Hornáde (súčasť - pokladničný doklad č. 702648)“, avšak súd zistil, že predmetná parcela nikdy nebola evidovaná v pozemnoknižnej vložke ako urbariát družstva, pričom dňa 1.4.1985 právny predchodca žalobcov podal žiadosť o zaevidovanie parcely lesnému závodu a o overenie údajov na parcele č. XXX, XXX/X (č.l. 7 súdneho spisu) s odôvodnením, že „z geometrického plánu sa dozvedel, že aj tzv. urbariát prináleží lesnému závodu“. Uvedené skutočnosti negujú tvrdenia žalobcov o nadobudnutí presvedčenia o vlastníctve spornej nehnuteľnosti, a to za stavu, ak žalobcovia dostatočne nepreukázali a ani súdu sa nepodarilo vykonaným šetrením zistiť, či, a ani čo, právny predchodca žalobcov odkúpil od JRD v Družstevnej pri Hornáde a žiaden iný titul vstupu do držby a iný dôkaz ohľadom vydržania právnymi predchodcami žalobcov zo strany žalobcov predložený nebol. Žalobcovia v spore nepreukázali, že by sa ich právní predchodcovia stali osobnými užívateľmi sporného pozemku a v spore netvrdili a ani nepreukázali, že by si ich právní predchodcovia neskôr uplatnili právo na uzavretie kúpnej zmluvy ohľadne tohto pozemku a že takáto zmluva bola uzavretá. Už aj z tohto dôvodu sa teda nemohli stať vlastníckymi nimi identifikovaného pozemku, a to aj keby všetky ostatné predpoklady pre vydržanie boli splnené. Správne v tomto smere súd prvej inštancie dôvodil, že Občiansky zákonník č. 40/1964 Zb., ktorý v tej podobe, akú mal v dobe od 1. apríla 1964 do 31. marca 1983, neumožňoval nadobudnutie vlastníckeho práva k veciam vydržaním, lebo takýto nárok založila až novela uskutočnená zákonom č. 131/1982 Zb., ktorý nadobudol síce účinnosť až dňom 1. apríla 1983, ale v prechodných ustanoveniach stanovil, že do doby uvedenej v ustanovení § 135a a týkajúcej sa lehoty potrebnej k vydržaniu vlastníctva k veci sa započíta aj doba, počas ktorej občan alebo jeho právny predchodca mal vec nepretržite v držbe (§ 135a ods. 1) alebo nepretržite vykonával právo zodpovedajúce vecnému bremenu (§ 135a ods. 2) pred 1.4.1983. Táto doba však neskončila skôr, než uplynutím jedného roku od tohto dňa (§ 507a ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. v znení zákona č. 131/1982 Zb.). Týmto prechodným ustanovením zákon č. 131/1982 Zb. celkom výnimočne a ojedinele založil pravú spätnú účinnosť pri posudzovaní nárokov vzniknutých z držby tak, ako držbu upravoval v § 132a. To v prejednávanej veci znamenalo, že keby bola predmetom držby žalobcov (ich právnych predchodcov) iná vec než práve pozemok, právní predchodcovia žalobcov by k nej mohli vydržať vlastnícke právo i napriek tomu, že to právna úprava v dobe, kedy započali s držbou, ale ani právna úprava v ďalšom období, a to až do 31.3.1983,

neumožňovala. Mohli by k nej vydržať vlastnícke právo, ale len vtedy, keby boli už od počiatku držby splnené tie predpoklady, ktoré až neskôr stanovil zákon č. 131/1982 Zb. Vlastnícke právo k inej veci než k pozemku by teda právni predchodcovia žalobcov mohli pre seba vydržať za predpokladu, že vykonávali držbu oprávnenú (§ 132a zákona č. 131/1982 Zb.), nepretržitú, že ju vykonávali, ak išlo o nehnuteľnosť, po dobu desať rokov a že ich držba trvala ešte ku dňu účinnosti zákona č. 131/1982 Zb., t.j. k 1.4.1983. Vyššie uvedený právny režim však nedopadal na pozemky. Zákon č. 131/1982 Zb. totiž nezaložil pre občanov právo nadobudnúť vlastníctvo k pozemkom vydržaním. Vychádzal z toho, že pozemky sú vecou v súkromnom vlastníctve. Predpokladal teda, že pozemky nepatria k veciam osobného vlastníctva (len tie boli spôsobilé byť predmetom vydržania) v súlade s ustanovením § 135a ods. 1 zákona č. 131/1982 Zb. Výnimku stanovil len pre tie pozemky, ktoré by inak mohli byť predmetom práva osobného užívania (§ 135a ods. 2 zákona č. 131/1982 Zb.). Išlo o pozemky v území, ktoré bolo podľa územného plánu či rozhodnutia alebo územnej plánovacej dokumentácie (plány územných zón) určené k výstavbe rodinných domov, chát alebo garáží alebo k zriaďovaniu záhradiek (§ 199 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení platnom pred 1. januárom 1992). Len tieto pozemky boli spôsobilé k vydržaniu vlastníckeho práva. Vlastnícke právo k nim ale nevzniklo občanovi, ktorý držbu vykonával, ale štátu. Občanovi, ktorý ho pre štát vydržal, vzniklo len právo, aby s ním štát uzavrel dohodu o osobnom užívaní (§ 135a ods. 2 zákona č. 131/1982 Zb.). Pokiaľ žalobcovia tvrdili, že ich právni predchodcovia boli vlastníckymi (spoluvlastníkmi) sporných pozemkov, aj keby tieto pozemky boli pozemkami, ako malo na mysli ustanovenie § 135a ods. 2 zákona č. 131/1982 Zb., a právni predchodcovia žalobcov by k nemu vydržali vlastnícke právo v roku 1989, nevydržali by vlastnícke právo pre seba, ale pre štát. Sami by sa vlastníckymi nimi podľa evidencie nehnuteľností identifikovaného pozemku nestali. Za účinnosti právnej úpravy pred 1. januárom 1992 by právni predchodcovia žalobcov mohli uplatniť len právo na uzavretie dohody o osobnom užívaní k vydržanému pozemku. Pokiaľ sa ale nestali najprv osobnými užívateľmi označeného pozemku a pokiaľ ani následne po účinnosti zákona č. 509/1991 Zb. neuplatnili v jednoročnej prekluzívnej lehote od účinnosti zákona č. 509/1991 Zb. právo na uzavretie kúpnej zmluvy k vydržanému pozemku, nemohli sa stať vlastníckymi predmetného pozemku ani postupom podľa § 872 ods. 4 a § 872 ods. 5 zákona č. 509/1991 Zb.. Žalobcovia v spore nepreukázali, že by sa ich právni predchodcovia stali osobnými užívateľmi pozemku a v spore netvrdili a ani nepreukázali, že by si ich právni predchodcovia neskôr neuplatnili právo na uzavretie kúpnej zmluvy ohľadne tohto pozemku a takáto zmluva nebola uzavretá. Už aj z tohto dôvodu sa teda nemohli stať vlastníckymi nimi identifikovaného pozemku, a to aj keby všetky ostatné predpoklady pre vydržanie boli splnené.

48. Samotné faktické nerušené užívanie sporných nehnuteľností bez splnenia aj kumulatívnej podmienky dobromyseľnosti držby, zákon nespája s právnym následkom nadobudnutia vlastníctva k nehnuteľnosti vydržaním.

49. Odvolací súd vzhľadom na uvedené dospel k záveru, že súd prvej inštancie správne právne posúdil otázku dobromyseľnosti vstupu právnych predchodcov žalobcov do držby a vyvodil aj správny právny záver o nenadobudnutí vlastníctva spornej nehnuteľnosti navrhovateľmi vydržaním. Na správnosti tohto záveru nemôže pritom nič zmeniť ani poukaz žalobcu na závery vyslovené v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/119/2007 a ani sp.zn. 5Cdo/260/2008, v ktorom dovolací súd naopak poukázal aj na to, „že pokiaľ sa nadobúdateľ nehnuteľnosti uspokojí iba s ústnym oznámením prevodcu, že s vlastníctvom nehnuteľnosti je spojené právo zodpovedajúce vecnému bremenu, resp. že takéto právo sa vykonáva, pričom táto okolnosť nie je uvedená v zmluve o prevode nehnuteľnosti a nadobúdateľ sa o existencii takéhoto práva nepresvedčí, nemôže byť so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že mu toto právo prislúcha, lebo pri normálnej opatrnosti, ktorú je možné od každého požadovať, by si existenciu tohto práva, prípadne právneho titulu, ktorý mal za následok jeho vznik, overil.“ Vo veci sp. zn. 2Cdo/119/2007 bolo predmetom dovolacieho konania riešenie inej otázky, a to otázky, či u žalobcov došlo k prerušeniu vydržacej doby v dôsledku toho, že pred 1.1.1992 prestali byť dobromyseľní v tom, že im sporná nehnuteľnosť patrí a preto nemohli ani podľa novely Občianskeho zákonníka vykonanej zákonom č. 509/1991 Zb. po 1.1.1992 nadobudnúť vydržaním spoluvlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti. Napokon ani žalobcom namietané pochybenie súdu prvej inštancie, spočívajúce v neuvedení dátumu narodenia žalobcov v záhlaví rozsudku, nemá vplyv na vecnú správnosť napadnutého výroku o zamietnutí žaloby a nie je takým pochybením, pre ktoré by bolo nutné len z tohto dôvodu pristúpiť k zrušeniu rozhodnutia.

50. Z vyššie uvedených dôvodov sú odvolacie námietky žalobcu nedôvodné, nespôsobilé spochybníť vecnú správnosť rozsudku vo veci samej, z ktorého dôvodu odvolací súd rozsudok vo veci samej podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil ako vecne správny.

51. Vo vzťahu k výroku o trovách konania dospel odvolací súd k záveru, že nie sú dané dôvody ani pre potvrdenie ani pre zmenu napadnutého rozsudku, ale rozsudok je potrebné vo výroku o trovách konania zrušiť podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP, pretože súd prvej inštancie svojim nesprávnym postupom znemožnil žalobcovi i žalovanému v 1. a 2. rade realizáciu procesných práv, priznaných stranám sporu v civilnom sporovom konaní za účelom ochrany práv, a to v takej miere, že tým došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces, ku ktorej vade je povinný prihliadať odvolací súd z úradnej povinnosti. Rozsudok je v tejto časti nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov. Odvolanie žalovaného v 2. rade je v tomto smere opodstatnené.

52. O vadu konania, ktorá je významná z hľadiska § 389 ods. 1 písm. b) CSP ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal sporovej strane procesné práva, ktoré jej právny poriadok priznáva, a to v takej miere, že tým došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Z práva na spravodlivý proces predovšetkým vyplýva povinnosť súdu umožniť stranám sporu účinné uplatňovanie námietok a argumentov, ako i povinnosť súdu sa s týmito námietkami a argumentmi, ktoré sú spôsobilé ovplyvniť rozhodovanie, presvedčivo v odôvodnení vysporiadať (I. ÚS 46/05, I. ÚS 353/06, II. ÚS 220/08, III. ÚS 12/07, IV. ÚS 163/08).

53. Právo na priznanie primeranej a právnymi predpismi stanovenej náhrady trov konania, ktoré úspešnej strane v konaní vzniknú, je súčasťou práva na spravodlivý proces a tiež súvisí, pokiaľ ide konkrétne o náhradu trov právneho zastúpenia, s majetkovým právom podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právom na právnu pomoc v zmysle čl. 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (por. napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 119/2012).

54. Odvolací súd po preskúmaní obsahu spisu a odôvodnenia rozsudku dospel k záveru, že povinnosť riadne odôvodniť rozhodnutie súdom prvej inštancie nebola náležite rešpektovaná vo vzťahu k napadnutému výroku o trovách konania v situácii, ak súd prvej inštancie výrok o trovách konania odôvodnil v bode 28 rozsudku len tak, že tak učinil podľa § 255 ods. 2 CSP, podľa ktorého ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo, a to napriek tomu, že v spore mal plný úspech, a teda bolo potrebné aplikovať ustanovenie § 255 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci, a v situácii, ak nepochybne žalovaný v 2. rade na pojednávaní dňa 26.1.2017 uviedol, že si uplatňuje nárok na náhradu trov konania a súčasne súdu odovzdal písomné vyčíslenie trov konania zo dňa 5.10.2016, ktoré je zožurnalizované v súdnom spise na č.l. 318. Za tohto stavu je potrebné prisvedčiť žalovanému v 2. rade v jeho odvolaní v tom, že rozsudok súdu prvej inštancie je vo výroku o trovách konania zmätočný tak vo výroku, ako aj vo vzťahu k jeho odôvodneniu.

55. Práve z týchto dôvodov odvolaciemu súdu neostávalo iné, ako rozsudok v jeho napadnutej časti o trovách konania podľa § 389 ods. 1 písm. b) CSP zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 391 ods. 1 CSP).

56. Po vrátení veci bude úlohou súdu prvej inštancie vychádzať z právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tomto rozhodnutí (§ 391 ods. 3 CSP), vysporiadať sa súčasne dôsledne s námietkami a argumentáciou žalobcu v priebehu odvolacieho konania a opätovne rozhodnúť o trovách konania a rozhodnutie odôvodniť v súlade s ust. § 220 ods. 2 CSP. V novom rozhodnutí súd rozhodne o trovách celého konania, vrátane trov tohto odvolacieho konania (§ 396 ods. 3 CSP).

57. Toto rozhodnutie prijal senát Krajského súdu v Košiciach pomerom hlasov 3:0 (§ 393 ods. 2 druhá veta CSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu odvolanie **n i e j e** prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne (§ 421 ods. 1 CSP).

Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada, c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b). Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 ods. 1, 2 CSP).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 ods. 1, 2 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolať musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej

strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 ods. 2 CSP).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).